

Ecolife, een duurzaam archief

Jessica Langouche, Amsab-ISG

Klimaatverandering, ecologische voetafdruk, milieuzorg ... zijn thema's die de laatste jaren steeds vaker terugkeren in de actualiteit. Een van de 'medeplichtigen' hieraan is Ecolife. Al meer dan veertien jaar is de organisatie aan het werk om iedereen bewust te maken van haar impact op het leefmilieu en reikt ze tips en middelen aan om de eigen voetafdruk te verminderen. Op 9 november 2009 werd het archief van Ecolife vzw overgebracht naar Amsab-ISG. Een archief vol dossiers over allerlei projecten, campagnes en workshops die de organisatie in de loop van de jaren georganiseerd heeft rond milieu, ecologie en duurzaamheid.

Het verhaal van Ecolife begint bij de oprichting van de vzw Global Action Plan Vlaanderen (GAP Vlaanderen) in 1996. De doelstelling van deze vereniging was, naar analogie met haar internationale zusterafdelingen, het invoeren van het EcoTeamprogramma in Vlaanderen. De basis waaruit men vertrok was de vormingsinstelling Dialoog vzw, opgericht binnen de K.U.Leuven in 1968. Deze instelling verzorgde allerhande vormingsactiviteiten voor studenten en groeide uit tot kennis- en adviescentrum rond duurzaamheid en leefmilieu. De interesse voor het EcoTeamprogramma was dan ook niet ver te zoeken. Om de licentie voor dit programma te krijgen, moest er een nieuwe vzw opgericht worden: GAP Vlaanderen. Van in het begin waren de banden tussen GAP Vlaanderen en Dialoog zeer sterk versmolten, zowel op bestuurlijk als

op uitvoerend vlak. De werking kende succes en over heel Vlaanderen schoten Ecoteams uit de grond.

Na vijf jaar was het tijd voor verandering. De interne structuur was te complex en naar de buitenwereld toe ontbrak een eenduidig beeld van de vereniging. Om dit te verhelpen, werd begin 2001 de vzw Ecolife opgericht, als een samenwerkingsverband tussen GAP Vlaanderen en de Werkgroep Technologie van Dialoog. In de loop van 2002 werd duidelijk dat dit toch niet de beste oplossing was om efficiënt te functioneren. Beide organisaties zijn uiteindelijk hun eigen weg ingeslagen. Dit kwam onder meer door de noodzaak van Dialoog om zich in het licht van het nieuwe decreet op sociaal-cultureel werk te herstructureren. Sinds september 2002 is Ecolife een autonome vzw, als opvolger van GAP Vlaanderen. Dialoog bleef zelf ook bestaan als autonome vzw.¹ Samen met de nieuwe structuur, werkte Ecolife ook een nieuwe missie en visie uit. Om het in hun eigen woorden te zeggen: 'Ecolife is een organisatie van enthousiaste mensen die actiemodellen op maat ontwikkelt en uitvoert. Deze zijn gericht op een zo ruim mogelijke groep mensen met de bedoeling hen aan te zetten tot ecologische gedragsverandering. Zo wil Ecolife zichtbaar bijdragen tot de realisatie van een duurzame wereld.'

Om deze missie te kunnen verwezenlijken, zocht de organisatie naar een wetenschappelijk onderbouwd en overtuigend model. Samen met WWF verwierf Ecolife de licentie voor het model van de *Ecologische Voetafdruk* voor Vlaanderen. Die is de rode draad door het hele project geworden. Eenvoudig uitgelegd is de *Ecologische Voetafdruk* een cijfer dat aangeeft hoeveel vruchtbare grond iemand nodig heeft om te kunnen leven. Daarbij houdt men rekening met de huidige wereldbevolking en de beschikbare reserves. Het 'eerlijk aardeaandeel' dat men zo krijgt, bedraagt 1,8 hectaren per persoon. Dit is de oppervlakte die één

persoon mag gebruiken, niet meer dan dat. In de westerse wereld wordt een veelvoud van deze oppervlakte gebruikt en bijgevolg niet op een duurzame manier met de aarde omgegaan. Op termijn kan dit tot uitputting van de aarde leiden. Aan de hand van de Ecologische Voetafdruk kan elke persoon en organisatie berekenen hoe groot zijn eigen impact is die hij uitoefent op het milieu. Deze soms confronterende realiteit kan vaak een eerste stap zijn tot gedragsverandering.

EcoTeams voor Huishoudens was het eerste concept waarmee Ecolife een poging ondernam om dit model te implementeren en zo hun visie bij het publiek duidelijk te maken. Zo'n EcoTeam richtte zich op een tiental huishoudens die, aan de hand van een werkboek en een EcoTeamgids, kennismaakten met een milieuvriendelijk huishouden. Deelnemers voerden zelf hun metingen uit en met de ondersteuning van een EcoTeamgids werden ze op weg geholpen om zes thema's aan te pakken: water, elektriciteit, verwarming, afval, koopgedrag en vervoer. Opmerkelijk daarbij was dat de bijeenkomsten telkens voorbereid en geleid werden door een van de deelnemers. Door deze actieve participatie kon men goed inspelen op concrete situaties. Door het bijhouden van de meterstanden, de kilo's afval en de verreden kilometers, volgens het credo 'meten is weten', kreeg men een goede indicatie van de gerealiseerde milieubesparingen. De formule heeft lange tijd goed gewerkt. In de periode tussen 1996 en 2002 werden er zo'n 244 EcoTeams voor Huishoudens opgericht. Maar net de interactieve aanpak was er de oorzaak van dat het steeds moeilijker werd om nieuwe teams samen te stellen. De meest gehoorde kritiek op het project was dat steeds dezelfde mensen bereikt werden. Vooral diegenen die al inspanningen deden om milieubewust te leven, voelden zich geroepen om deel te nemen. Anderen, die minder met

de materie bezig waren, schrikten er eerder voor terug. Er was een meer laagdrempelige aanpak nodig.

Men ging dus op zoek naar nieuwe methodes om het ecologische gedachtegoed over te brengen. Eén daarvan was *Huis op het Spel*. Organisaties en verenigingen konden dit spel aanvragen en aan de hand ervan op een educatieve en luchtige wijze bijleren en discussiëren over verschillende milieuthema's. Daarnaast startte men een hele reeks projecten, campagnes en workshops voor verschillende doelgroepen. Projecten als *EcoScore*, *Groene Voeten* en *Waterkampioenen* waren gericht op gezinnen. Maar men keek verder. Er gingen *EcoTeams* van start op kantoor en via Milieuedragsscans werden bedrijven en organisaties doorgelicht op hun milieuvriendelijkheid. Voor bouwers had men de *BouwTeams*, voor chauffeurs de *EcoDriving*-workshops. Andere doelgroepen waren onder andere de zorgsector (*EcoCare*), jeugdhuizen (*EcoSpot*), het Brusselse gewest (*Kyoto Clubs*). Een van de opvallendste hierbij zijn de *EcoTeams voor kansarmen*, de *Energiesnoeiers* en de workshops rond het begrijpen van energie-facturen. Daarnaast pakte Ecolife ook uit met lespakketten. Op vraag van zeer verschillende groepen en verenigingen zoals familiehelp, gemeentes, milieudiensten, OCMW werden voordrachten en lespakketten gegeven over milieuvriendelijke reinigingsmiddelen en toiletproducten, ecologische verven en beitsen, energiezuinig huishouden en dergelijke. Om dit systeem te laten werken, moesten er mensen worden aangetrokken om gidsen en lesgevers te worden. Daarvoor werden er uitgebreide gidsenopleidingen gegeven.

Al van in het begin werkt Ecolife samen met verschillende partners en verenigingen die een brede achterban hebben, en probeert het een uitgebreid en gevarieerd publiek aan te trekken. Voor elk nieuw project gaat de organisatie

op zoek naar een geschikte partner, iemand met een link in het actieveld waar men zich op toespitst. Zo werd *Groene Voeten* georganiseerd in samenwerking met de Cera Foundation en het Innovatiesteunpunt voor Landbouw en Platteland. *Waterkampioenen* was een project met de provincie Limburg en het WWF. In opdracht van onder andere Ovam, de Gezinsbond, KVLV, KAV en andere socioculturele verenigingen werkte Ecolife lespakketten uit. Ook over de grens was de organisatie actief, met onder andere *Footfight* in opdracht van de nationale jeugdraad in Nederland.

Ecolife zoekt niet enkel organisaties om samen projecten mee op te starten. Organisaties kunnen ook bij hen terecht met vragen rond milieu en duurzaamheid. Een goed voorbeeld hiervan is Tandem. Samen met acht andere natuur- en milieuverenigingen vormt Ecolife deze samenwerkingsorganisatie. Het is een verenigingssteunpunt voor duurzaam lokaal beleid en steunt op allerlei manieren de samenwerking tussen lokale verenigingen, besturen en milieuraden bij het opzetten van duurzame projecten en activiteiten rond milieu en natuur. Op deze manier zorgen ze voor een dienstverlening naar andere organisaties toe, gaande van tips tot vragen over voetafdrukken en opstarten van campagnes.

Een van de voordelen van samenwerken met bepaalde partners is het verwerven van naam bekendheid en het aanspreken van een groter publiek. Het voorbeeld bij uitstek is de samenwerking tussen Ecolife en televisiezender Canvas en het tijdschrift *Dag Allemaal*. Drie weken lang kreeg de lezer een ecologische pagina voorgeschoteld met allerhande tips en tricks, en op zondagavond werd het programma *Iedereen Eco* uitgezonden.

Er wordt veel belang gehecht aan de externe communicatie. Met websites, publiekscampagnes, persconferenties, brochures, nieuwsbrieven ... probeert Ecolife via verschillende kanalen zijn boodschap over te brengen.

Zeker de website is een niet te onderschatten factor voor de werking. Het is niet enkel een lage drempel om mensen te informeren over ecologisch denken en doen, ze kunnen er ook onder meer hun eigen ecologische voetafdruk berekenen. Voor sommige projecten zoals *EcoScore* en *Groene Voeten* konden de deelnemers via de site deelnemen aan de actie. Er zijn ook verschillende websites opgericht in het kader van acties en campagnes, waarlangs informatie werd gegeven en eigen metingen konden worden doorgegeven.²

Ecolife vandaag kent nog steeds succes en blijft actief op verschillende vlakken. De doelstelling is doorheen de tijd niet echt veranderd. Juist door de focus op effectieve ecologische gedragsverandering, is het meer dan een organisatie die enkel vorming aanbiedt aan geïnteresseerden. Ecolife organiseert nog steeds workshops en campagnes en blijft werken aan de bewustmaking van de noodzaak van een duurzame wereld. De boodschap spreekt nu misschien nog wel meer aan dan voorheen. De meest recente actie, *Klimaatbudget*, is in maart 2010 van start gegaan.³

Het archief van Ecolife is een mooie weerspiegeling van de activiteiten van de vzw door de jaren heen. Het betreft hier stukken over de interne werking, de vele projecten, workshops, campagnes, lespakketten, gidsenopleidingen, beurzen, persconferenties, nieuwsbrieven en dergelijke meer. Het omvat onder meer een hele reeks dossiers over de 229 EcoTeams voor Huishoudens (periode 1994-2002). Wat opvalt zijn de vele evaluaties van de deelnemers, maar ook van de gidsen zelf. Die geven een goed beeld van hoe alles ontvangen werd bij de doelgroepen. Ook de resultaten van de projecten zijn natuurlijk een rijke informatiebron.

Het archief bevond zich in redelijke orde. Het doel van de verwerking was een stortingslijst,

aangezien het een nog lopend archief betreft. Dit resulteerde in een redelijk eenvoudige ordening, maar met een duidelijke beschrijving van het aanwezige materiaal. Het archief is hier binnengebracht in 125 archiefdozen. Na selectie werd dit herleid tot 57. Ondanks het feit dat het een depot is, kon er relatief veel verwijderd worden wegens dubbel of blanco. Naast al dit archiefmateriaal zijn er ook foto's, bibliografisch materiaal, periodieken, brochures en een spel teruggevonden. Deze zaken zijn overgedragen naar de daarvoor bestemde departementen.

Het archief (1994-2007) bevat 357 nummers, opgeborgen in 57 dozen (6,27 lopende meter). Het is toegankelijk mits toestemming van de verantwoordelijke archivaris.

- 1 *Jaarverslag 2003*, Leuven: Ecolife, p. 1-2 (raadpleegbaar op <http://www.ecolife.be>).
- 2 Websites: <http://www.ecospot.be>, <http://www.kyotocode.be>, <http://www.voetenoetafel.be>, <http://www.ecolife.be/duurzaamheidsscan>, laatst geraadpleegd op 06/05/2010.
- 3 Piloottproject rond koolstofbudget voor particulieren.

COLLECTIE **Het archief van de Gentse Vrijzinnige Werkmansbibliotheek Leren Vereert**

Martijn Vandenbroucke, Amsab-ISG

In 1857 werd de weversvakbond Broederlijke Wevers gesticht. Al snel groeide de overtuiging dat de geestelijke ontwikkeling van de arbeider een van haar kerntaken moest zijn. Zonder kennis geen inspraak, zonder inspraak

geen macht. Onder impuls van enkele jonge leden werd in 1860 de bibliotheek Leesgezelschap der Wevers opgericht. Het Leesgezelschap beschikte over een 'boekzael' of bibliotheek en over een 'leeskamer' of leeszaal. De vereniging kende turbulente beginjaren. Er kwamen al snel spanningen binnen het bestuur, tussen de conservatieve strekking die pragmatisme en voorzichtigheid nastreefde, en een progressieve groep die alle onderwerpen bespreekbaar wilde maken voor de lezers. Uiteindelijk kwam het tot een afscheiding van die laatste, die meer aandacht wilden besteden aan het vrijzinnige gedachtegoed. Het Leesgezelschap vond een plaatsje binnen de in 1881 gestichte samenwerkende maatschappij Vooruit. De geschiedenis van de socialistische arbeidersbibliotheken bleef evenwel gekenmerkt door afsplitsingen en verhuizingen allerhande. Bij de inhuldiging van het nieuwe feestlokaal Ons Huis op de Vrijdagmarkt in 1902, kwam het tot een samensmelting met de Vrijzinnige Werkmansbibliotheek. Die was in het begin van de jaren 1870 door enkele Gentse internationalisten opgericht. De nieuwe bibliotheek kreeg de naam Vrijzinnige Werkmansbibliotheek Leren Vereert, genoemd naar de kenspreuk die reeds in 1870 door het Leesgezelschap werd gebruikt. Ze werd gevestigd in een met fresco's versierde zaal van Ons Huis. In 1911 kwam er een afzonderlijke leeszaal bij. Het aantal ontleningen steeg fors tussen 1903 en 1921, maar er was geen noemenswaardige toename van het aantal leden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gingen de meeste boeken als gevolg van de Duitse inbeslagnames en boekverbrandingen reddeloos verloren. In mei 1946 werd een nieuwe bibliotheek geopend in de Zuivelsteeg. Er kwam meteen ook een nieuwe bibliothecaris, Albert Bracke, opvolger van Gustaaf Posthumus (1911-1931) en Fouquaert (1931-1946). De collectie bestond uit zo'n 4000 boeken, jaarlijks aangevuld met ongeveer 500 aankopen.